

Валерія Антошкіна,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри галузевих

юридичних дисциплін

Бердянського університету

менеджменту і бізнесу

ORCID: 0000 0003 2136 3073

<https://doi.org/10.37374/2019-36-19>

УДК 340.132.6

Правова природа результатів тлумачення норм

Конкретизація норм права забезпечується, як відомо, в процесі правотворчості і правозастосування. В результаті конкретизації стає можливою максимальна визначеність і повнота сенсу правових норм, засобів тлумачення, деталізації, уточнення і розвитку окремих елементів норм в цілях точного і повного правового регулювання. Від результатів тлумачення правових норм багато в чому залежить практика правозастосування. В ході застосування загальні норми перекладаються мовою конкретніших висловлювань, що не викликають сумніву про відношення даної правової норми саме до ситуації, що юридично вирішується [1, с. 6]. Визначення юридичної природи, сутності результатів тлумачення потрібно для вдосконалення правового регулювання в сучасній Українській державі.

Проблеми тлумачення правових норм висвітлювались у працях вітчизняних і зарубіжних науковців ще з радянських часів: С. С. Алексеєв, У. Бернам, Є. В. Васьковський, О. Б. Венгеров, М. О. Власенко, Ю. Л. Власов, М. М. Вопленко, О. В. Капліна, М. М. Коркунов,

П. О. Недбайло, А. С. Піголкін, П. М. Рабінович, Б. Спасов, А. О. Селіванов, І. Д. Сліденко, В. Я. Тацій, Ю. М. Тодика, Г. О. Христова, О. Ф. Черданцев, Ю. С. Шемпученко, Г. Ф. Шершеневич та ін. Проте питання визначення результату тлумачення остаточно не вирішено і потребує подальшого дослідження.

Мета дослідження (статті) – проведення загального комплексного аналізу підходів до визначення юридичної природи результатів тлумачення.

Результат тлумачення в процесі правозастосування правових норм чинить чималий вплив на правильність вирішення справи по суті. Так Прийма С. В. зазначає, що тлумачення буде справедливим у тому разі, якщо справедливими будуть три його складові: інтерпретаційний процес, його результат і юридичний матеріал, що підлягає тлумаченню. Одним із критеріїв оцінки результату тлумачення він визначає принцип його зрозумілості, який пропонує розуміти як засаду, що відображає якість роз'яснення і визначається як вимога виключення суперечностей і різних тлумачень і тих самих нормативних

положень, а також установлення однозначного розуміння сенсу інтерпретованої норми та чіткого визначення способу поведінки її адресата. В цілому принцип зрозумілості результатів тлумачення відображає якість роз'яснення і вимагає виключення всіх суперечностей і різних тлумачень одних нормативних положень, а також полягає в установленні однозначного розуміння сенсу інтерпретованої норми та в чіткому визначенні способу поведінки її адресата [2, с. 12, 15].

Результати тлумачення правових норм в залежності від певної структури конкретної соціальної умови та

суб'єктів тлумачення поділяються на певні види. Так, в залежності від структури конкретних соціальних умов правові норми тлумачаться виконавцями у вигляді її буквального і небуквального тлумачення. Буквальне тлумачення (адекватне) - вид розуміння результату тлумачення правових норм, коли правозастосуваач вважає, що зміст норми права, зміст, вкладений в неї законодавцем, збігається з її мовним та текстуальним викладом [3, с. 40].

Результат тлумачення розрізняється залежно від його видів (табл. 1).

Таблиця 1

Правова природа результату тлумачення залежно від його видів

Вид та форма тлумачення	Результат тлумачення
З'ясування	направлений «усередину» суб'єкта тлумачення
Роз'яснення	направлений суб'єктом тлумачення «зовні»
Офіційне тлумачення	має загальнообов'язкову силу для всіх суб'єктів права
Офіційне нормативне тлумачення	закріплюється у спеціальному інтерпретаційному акті, який має загальнообов'язкову силу
Офіційне казуальне тлумачення	закріплюється в мотивувальній і резолютивній частинах правозастосовного акту
Неофіційне тлумачення	може бути закріплений у письмовій формі, але обов'язкової сили не має, не має загальнозначущого характеру
Професійне тлумачення	здійснюване прокурором або адвокатом у судовому процесі - його результати не обов'язкові для суду
Доктринальне тлумачення	публікуються в спеціальних збірниках, що містять науково-практичні коментарі законодавства, якими користуються практичні працівники в правозастосовній діяльності
Тлумачення за обсягом	буквальний, обмежувальний та розширювальний

Слід відмітити, що не існує єдиної думки стосовно визначеності правової природи результату тлумачення за його видами. Так наприклад Є. Б. Абдрасулов вважає, що результати наукового тлумачення можуть бути обов'язковими для всіх суб'єктів правозастосування, можуть бути джерелом права [4, с. 23].

В продовження даної думки Лазарев В. В., Міхайлович Д. М., Надежін Г. Н. прийшли до висновку, що доктринальне тлумачення («за змістом») за формою може бути як офіційним, так і неофіційним [5, с. 142], а Д. А. Басангов, що рішення Конституційного Суду є джерелами доктринального конституційного тлумачення, результатом наукового тлумачення [6, с. 74-75].

Щодо обов'язковості результатів певного виду тлумачення теж не можна зробити однозначний висновок. Як вірно зазначає Панчак О. Г. обов'язковий результат доктринального тлумачення з часом може стати обов'язковим, наприклад, через включення його до рішення Конституційного Суду України, інші законодавчі і судові інтерпретаційні акти [7, с. 1-7]. Так наукові тлумачення знайшли своє відображення в Постанові Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 14 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті» включені окремі положення професійного тлумачення В. А. Мисливого, у постанову Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 12 «Про практику застосування судами України законодавства про звільнення особи від кримінальної відповідальності» - Ю. В. Бауліна.

Н. Н. Вопленко приходять до висновку, що офіційне тлумачення є невід'ємною складовою частиною самої тлумаченої норми. Це висловлювання викликало ряд заперечень у різних авторів. Так, П. Е. Недбайло

писав: «Визнання тлумачення частиною норми, від кого б воно не виходило, відкриває можливість для зміни змісту норми шляхом тлумачення, що може привести до довільних дій в процесі їх здійснення» [8, с. 355]

В аспекті викладеного вірною вважається думка Капліної О. В., що результати тлумачення повинні зводитися до виявлення волі законодавця, вираженої у словесних формулюваннях закону або іншого нормативно-правового акта. Інакше створюється можливість відходу від дійсного змісту норми права під тим приводом, що справжні наміри її творця були іншими [9, с. 14].

Само поняття тлумачення трактується як результат розумового процесу, виражений у сукупності суджень, в яких розкривається зміст тлумачних норм. Даний сенс також вживається, коли мова йде про поширювальне, обмежувальне або буквальне тлумачення, про правильне і неправильне тлумачення. Тут по суті справи дається характеристика результату тлумачення з певних позицій: в першому випадку - з точки зору його відповідності тексту, реальному вислову норми, у другому - з точки зору відповідності отриманого результату загальноновизнаним правилами тлумачення.

Усі використовувані прийоми тлумачення повинні мати певний результат: розкриття і зміст конкретної правової норми, а також фіксування її в свідомості конкретного правозастосувача як ланцюг суджень про правову норму, що утворює в сукупності індивідуальне розуміння правових норм.

Багато дослідників результатом тлумачення норми права вважають її повну ясність і точність, відсутність подвійного сенсу, тобто між «духом» і «буквою» закону не повинно бути розбіжностей, між сенсом норми і її словесним вираженням не повинно бути відмінностей.

Так Осіпов А. В. [10, с. 264-274] вважає, що результатом тлумачення повинна бути однозначність і повна

ясність змісту норми права. Особливість тлумачення за обсягом обумовлена його зв'язком з кінцевим результатом і з'ясування і роз'яснення змісту правових норм, від яких залежить практичний ефект тлумачення. Використання цих способів тлумачення обумовлюють обсяг тлумачення. Тлумачення за обсягом - це з'ясування співвідношення буквального тексту і дійсного змісту юридичних норм.

Отже, результат тлумачення - з'ясування справжнього змісту, закріпленого в письмових правових актах. Проте сенс, зміст норми далеко не завжди збігається з її текстуальним виразом. Єдність мови й мислення, слова й поняття не означає їхньої тотожності. Тому для юридичної практики важливе значення має розмежування видів тлумачення за обсягом.

Як зазначалося раніше в загальній теорії права залежно від результатів тлумачення розрізняють буквально (адекватне), розширювальне або розпо-всюджувальне, обмежувальне тлумачення норми права. Найчастіше воля законодавця з'ясовується в точному сенсі з текстом норми. Іншими словами, словесне вираження норми і її дійсний сенс повинні співпадати. Тоді говорять: «дух» і «буква» закону не розходяться, співпадають.

За думкою О. В. Зайчук та Н. М. Оніщенко на основі результатів текстуального аналізу в сукупності з іншими прийомами тлумачення інтерпретатор робить висновок: чи розуміти словесний вираз норми буквально, обмежувати або поширювати її зміст. У даному випадку йдеться про обсяг словесного формулювання норми, про можливість її розширення або звуження. Процес тлумачення за обсягом є логічним продовженням і звершенням усвідомлення змісту норми права, одним з результатів тлумачення в їх сукупності [11].

Як правило, результат тлумачення повинен бути буквальним (адекватним), коли дійсний зміст нормативного акта (воля законодавця) і

буквальний текст повністю збігаються один з одним, тобто використання всієї сукупності способів тлумачення дає практично той же результат, що і початкове (граматичне, мовне) тлумачення тексту закону.

Результатом тлумачення правових норм має бути визначеність ("так", "ні"), а не двозначність ("і так, і ні") у висновках того, хто тлумачить зміст юридичних норм. Результати тлумачення не можуть виходити за межі норми, яка тлумачиться. Тлумачення, як правило, становить тільки конкретизуюче судження про норму права, але не новий нормативний припис.

Тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту - завершальний етап (результат) тлумачення значення і змісту норм права, що настає після застосування способів тлумачення і полягає у встановленні ступеня відповідності змісту правової норми її текстовому оформленню і вираженню, у з'ясуванні співвідношення буквального значення юридичного тексту ("букви" закону) і дійсного змісту юридичних норм ("духу" закону) [12, с. 406].

Вірні висновки за результатами монографічного дослідження з даної тематики робить Ю. Л. Власов, який вважає, що пізнання дійсного змісту правових норм здійснюється за допомогою прийомів пізнання, об'єднаних за спільністю ознак і рис у способи тлумачення. Результатом з'ясування є висновки, до яких прийшов суб'єкт у процесі з'ясування норми права за допомогою всієї сукупності способів тлумачення, що адекватні дійсному змісту норми права й відповідають критеріям істинності й правильності результату тлумачення. Результат тлумачення має бути завжди адекватним дійсному змісту, який уклав законодавець у правову норму при її виданні. Класифікувати можна лише висновки про дійсний зміст норми, отримані з застосуванням усієї сукупності способів з'ясування, в порівнянні з висновками, що впливають тільки з

мовного тлумачення цієї норми (адекватні, розширені й обмежені). Критерієм адекватності отриманого результату з'ясування змісту норми права волі законодавця, яка виражена у цій нормі, є загальнолюдська практика – безпосередня або у сукупності опосередкованих форм: юридична практика, логічна правильність, досвід мовного спілкування, засоби тлумачення тощо [3, с. 150].

З другого боку результатом тлумачення можна вважати видані в підсумку акти тлумачення або інтерпретаційні акти, які є різновидом правових актів. Правознавці висловлюють різні точки зору відносно природи цих актів:

- акти тлумачення є джерелом права (наприклад, акти тлумачення конституційних норм Конституційним судом [13, с. 15]);

- акти не встановлюють, не змінюють і не відмінюють які-небудь норми права, тому вони не є правотворчими.

Як вірно вважає Морозова Л. А. акти тлумачення не встановлюють нових правил поведінки, не мають самостійного значення, а діють в єдності з тими актами, в яких містяться

тлумачені норми; вони обслуговують ці акти і розділяють їх долю при відміні нормативних правових актів [14, с. 272]. Будучи правовими актами, інтерпретаційні акти публікуються в офіційних джерелах.

На думку Шафірова В. М. та Шайхутдінова Е. М. інтерпретаційний акт містить результат тлумачення, зокрема, закону, нормативного договору, правового звичаю, юридичного прецеденту, а також окремих принципів і норм, правозастосовних рішень (наприклад, визначення суду про роз'яснення судового рішення) [15, с. 15].

Вірно зазначає Кривецька Л. М., що акт офіційного тлумачення норм права (інтерпретаційно-правовий акт) – це акт-документ, який містить роз'яснення змісту і порядку застосування правової норми, сформульоване уповноваженим органом у рамках його компетенції, і має обов'язкову силу для всіх, хто застосовує норми, що роз'яснюються [16, с. 26].

За результатами дослідження даної проблематики можна виділити наступні особливості та ознаки інтерпретаційних актів (табл. 5.5).

Таблиця 5.5

Особливості та ознаки інтерпретаційних актів [12]

Особливості та ознаки інтерпретаційних актів	
мають своїм змістом загальні нормативні або персонально адресовані, індивідуально-конкретні юридичні роз'яснення	офіційний акт-документ, який має специфічну структуру, зміст, форму, стиль викладання, реквізити і т. д.
приймаються в певній процедурно-процесуальній формі	закріплюють роз'яснювальне рішення відповідного компетентного органу
підзаконні, допоміжні правові акти	
викликають певні юридичні наслідки, які мав на увазі інтерпретатор	забезпечені різними засобами юридичного захисту, у тому числі заходами державної дії
не виходить за межі норми, що роз'яснюється	носять владний, обов'язковий характер

діє в єдності з тим нормативно-правовим актом, у якому містяться норми права, що тлумачаться;	розкриває зміст правових норм, виражених у приписах відповідного юридичного акта
діє у просторі відповідно до простору дії витлумаченої норми права, а у часі може набувати як прямої, так і зворотної сили	мають зворотну силу, тобто поширюють свою дію на факти, події, обставини, які мали місце до прийняття акту тлумачення
є формально-обов'язковим для всіх, хто застосовує норми, що роз'яснюються	становить уточнювальне судження про норму права, а не новий нормативний припис
в ієрархії юридичних актів слідує за актом, положення якого розтлумачено, його місце серед юридичних актів визначається компетенцією органу чи установи, які його ухвалили	приймають нормотворчі чи спеціально уповноважені суб'єкти – національні (наприклад, КСУ) і міжнародні, чію юрисдикцію визнала держава (наприклад, Комітет ООН з прав людини)

Інтерпретаційний акт виступає результатом тлумачення правових норм, на відміну від нормативного акту, який є результатом правотворчості або правозастосування. На відміну від нормативного він не містить норми права, а лише їх тлумачить та пояснює. Є залежним від нормативного акту – коли він втрачає юридичну силу, то інтерпретаційний акт теж скасовується. Головна відмінність інтерпретаційного акту від правозастосовного полягає в тому, що він пов'язаний з рішенням конкретної справи, а інтерпретаційний має загальний характер.

Отже, інтерпретаційні акти - правові акти компетентних державних органів, що містять результат офіційного тлумачення. Насамперед вони є **правовими актами та** володіють всіма їх ознаками. Вони видаються і забезпечуються державою, письмово закріплені, є обов'язковими для реалізації. За ознакою результативності вони відрізняються від інших правових актів. Так інтерпретаційний акт є **результатом тлумачення** правових норм, інші акти - результатом іншої правової діяльності: правотворчості або правозастосування, які мають різне призначення, процедуру, нормативне закріплення. Акти тлумачення не підміняють собою інтерпретаційні акти правотворчості і право-

застосування, вони мають додаткове (субсидіарне) значення до цих нормативно-правових і індивідуальних актів [17, с.264].

Інтерпретаційний акт виступає результатом тлумачення правових норм, на відміну від нормативного акту, який є результатом правотворчості або правозастосування. На відміну від нормативного він не містить норми права, а лише їх тлумачить та пояснює. Є залежним від нормативного акту – коли він втрачає юридичну силу, то інтерпретаційний акт теж скасовується. Головна відмінність інтерпретаційного акту від правозастосовного полягає в тому, що він пов'язаний з рішенням конкретної справи, а інтерпретаційний має загальний характер.

Найважливіша риса судової практики - створення в результаті конкретизації закону прецедентів тлумачення за допомогою формулювання правоположень, які здатні настільки удосконалювати законодавство, що можна говорити навіть про правотворчий характер судової практики.

Щодо оцінки результату тлумачення в процесі правозастосування правових норм, то йдуть постійні суперечки відносно співвідношення «прецедентів тлумачення» (правоположень) і правових норм. Ряд уче-

них, дотримуючись позиції прирівнювання «прецедентів тлумачення» до правових норм, говорить про те, що у найбільш складних справах в мотивувальній частині судового рішення необхідно посилається не лише на норми закону, але і на акти казуального тлумачення.

Так О.С. Курильова під правоположенням розуміє «різновид загальних правил застосування, що має відомий ступінь узагальненості, які розповсюджуються на невизначене коло осіб, та застосовуються до певних фактичних складів, що містяться в рішеннях, ухвалах і постановах вищестоящих судів, якщо спір раніше вже був предметом судового розгляду, а також в узагальненій судовій практиці і в керівних роз'ясненнях Пленуму Верховного Суду СРСР і Пленумів Верховних судів союзних республік» [18, с.34-35].

Визнання обов'язковості «правоположень», вироблених в судовій практиці, має на увазі надання судовим постановам нормативного характеру, отже, тільки загальновизнана практика може бути джерелом права. У юридичній літературі в якості підтвердження обґрунтованості теорії про правоположення наводиться визначення права з точки зору концепції «живого права». У даному контексті право - не те, що записано в законах, а то конкретне майнове й інше задоволення своїх претензій, яке отримує через суд учасник суперечки. Ця концепція вважає, що саме судові рішення і є «живими», тобто реально існуючим правом. В силу цього рішення суду стають правоположеннями в тих випадках, коли набувають обов'язкового характеру. З цієї причини вони забезпечуються авторитетом найвищого судового органу, його можливостями відмінити усі ті рішення, які суперечать цим правоположенням.

Проте на практиці не завжди дотримується дана точка зору. Так наприклад, суди нижчих інстанцій, всупереч викладеним правовим позиціям у Постанові ВСУ від

21.05.2012 р. та ч. 1 ст. 3607 ЦПК України, продовжують відмовляти у позові про визнання договору неукладеним на підставі відсутності у переліку ст. 16 ЦК України визначеного позивачем способу захисту [19, 20]. В той час як Постанова ВСУ від 21.05.2012 р. роз'яснює, що «обмежене тлумачення судом ст. 16 ЦК України суперечить зазначеним положенням та призводить до неправомірної відмови особі в реалізації її права на судовий захист» [21].

Самостійність правоположень, створених в результаті конкретизації правової норми, підтверджується також характером самих актів офіційного тлумачення як реально існуючої, якісно відособленої системи правових актів. Ця думка знаходить своє підтвердження також в судовій практиці. В той же час необхідно відмітити, що самостійність правоположень, що встановлюються офіційним тлумаченням, має певні межі, тобто акт конкретизації не може підмінити собою правову норму. Він має практичне значення не сам по собі, а тільки у зв'язку з реалізацією роз'яснювальної норми. Незважаючи на ряд загальних моментів, що зближують правозастосовну конкретизацію і правотворчість, правоположення, вироблені через судові рішення не можуть застосовуватися самостійно, тобто без основних норм, на деталізацію яких вони спрямовані. Вони мають силу і значення тільки впродовж терміну дії вживаних норм і у разі їх відміни припиняють свою дію.

Діяльність судового органу може бути спрямована безпосередньо на тлумачення правової норми, що становить мету і результат самостійної діяльності суду. Яскравим прикладом такого процесу можна зазначити офіційне тлумачення норм Конституції і законів Конституційним судом України [22, с.120].

Таким чином, результатом тлумачення - з'ясування справжнього змісту, закріпленого в письмових правових актах. Результатом тлумачення також можна вважати видані в під-

сумку акти тлумачення або інтерпретаційні акти, які є різновидом правових актів.

Для того, щоб результат тлумачення відповідав дійсному смислу, закладеному законодавцем у нормі права, юридична наука розробляє систему способів тлумачення, використовуючи які можна досягти такого результату, такого розуміння смислу норми права, яке об'єктивно відповідає волі законодавця, вираженій у тексті нормативно-правового акта. Проведений аналіз судової практики

показав, що на сьогодні має місце складність процесу відходу української системи захисту в судочинстві від суто позитивістського тлумачення при правозастосуванні.

Як з'ясовано, досі не існує єдиної думки стосовно визначеності правової природи результату тлумачення за його видами, тому подана авторська інтерпретація з цього питання. Але з врахуванням рівня дискусійності щодо даної класифікації, це питання залишається напрямом подальших досліджень.

Список використаних джерел

1. *Черданцев А. Ф.* Толкование советского права. М., 1979. 168с.
2. *Прийма С. В.* Принципи тлумачення норм права : Автореферат дис. канд. юрид. наук.12.00.01. Харків, 2011.18с.
3. *Власов Ю. Л.* Проблеми тлумачення норм права: Монографія. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 180с.
4. *Абдрасулов Е. Б.* Толкование закона и норм Конституции: теория, опыт, процедура : автореф. дис. юрид. наук: спец. 12.00.01. Алматы, 2003. 49 с.
5. *Михайлович Д. М.* Толкование закона: монография. Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2004. 198с.
6. *Басангов Д. А.* Доктринальное конституционное толкование в деятельности Конституционного Суда РФ : Дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.02. М.: РГБ, 2005. 161с.
7. *Панчак О. Г.* Поняття доктринального тлумачення закону про кримінальну відповідальність. *Часопис Академії адвокатури України.* – 2011. № 3 (12). С. 1-7.
8. *Недбайло П. Е.* Применение советских правовых норм. М.: Госюриздат, 1960. 511с.
9. *Капліна О. В.* Правозастосовне тлумачення норм кримінально-процесуального права: Монографія. Х.: Право, 2008. 296с.
10. *Осипов А. В.* Толкование норм права. *Теория государства и права* / Под ред. Н. И. Матузова и А. В. Малько. М.: Юристъ, 2001. 776с.
11. *Зайчук О. В.,* Оніщенко Н. М. Теорія держави і права (гл.22). – К.: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
12. *Скакун О. Ф.* Теорія держави і права / Пер. з рос. Харків: Консум, 2001. 656 с.
13. *Кельман М. С.* Конституційний контроль як засіб захисту конституцій у національних правових системах континентального права :автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право» К., 2001. 19с.
14. *Морозова Л. А.* Теория государства и права. М.: Юристъ, 2002. 414 с.
15. *Шайхутдинов Е. М.,* Шафиров В. М. Интерпретационные акты (теоретико-прикладное исследование): монография. Красноярск: Ин-т естеств. и гуманитар. наук СФУ, 2007. 157с.
16. *Кривецька Л. М.* Юридична природа актів тлумачення норм права *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ.* 2011. № 4 С. 25-33.
17. *Палешник С.* Інтерпретаційні акти в судовій практиці. *Вісник Національної академії правових наук України.* № 4 (75). 2013. С.261-268.
18. *Курьлева О. С.* Судебная практика и совершенствование трудового законодательства: монография. Минск: Наука и техника, 1989. 116с.

19. *Рішення* у справі № 429/10668/12 від 18 вересня 2013 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/33585963>;

20. *Рішення* у справі № 537/11/13-ц від 15 жовтня 2013 р. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/34160169>.

21. *Постанова* ВСУ у справі № 6-20цс11 від 21.05.2012 р.

22. *Марцеляк О.* Правова природа актів Конституційного Суду України та їх роль у розвитку науки конституційного права. *Вісник Конституційного суду України*. 2015. №4 . С. 118-121

Антошкіна В. К. Правова природа результатів тлумачення норм

В статті визначено зміст результатів тлумачення правових норм. Проведено оцінку результату тлумачення в процесі застосування правових норм. Розглянуто акти тлумачення або інтерпретаційні акти як результати тлумачення. Визначена правова природа результату тлумачення залежно від його видів. Досліджено процес створення в результаті конкретизації закону прецедентів тлумачення за допомогою формулювання правоположень.

Ключові слова: тлумачення, результат тлумачення, інтерпретаційний акт, судове тлумачення, правоположення.

Антошкина В. К. Правовая природа результатов толкования норм

В статье определено содержание результатов толкования правовых норм. Проведена оценка результата толкования в процессе применения правовых норм. Рассмотрены акты толкования или интерпретационные акты как результаты толкования. Определена правовая природа результата толкования в зависимости от его видов. Исследован процесс создания в результате конкретизации закона прецедентов толкования с помощью формулировки правоположений.

Ключевые слова: толкование, результат толкования, интерпретационный акт, судебное толкование, правоположение.

Antoshkina V. Legal nature of norms' interpretation results

Legal norms specification is ensured, as it is well known, in the process of law-making and law enforcement. The maximum certainty and completeness of the meaning of legal norms, means of interpretation, detailing, refinement and development of individual elements of norms becomes possible for the purposes of precise and complete legal regulation as a result of concretization. The practice of law enforcement largely depends on the results of the interpretation of legal rules. While their application, the general rules are translated into the language of more specific statements, which does not raise doubts the relation of such a legal rule to the situation being legally solved. Defining of the legal nature, essence of the results of interpretation is required for improving legal regulation in the modern Ukrainian state. It was still the reason for the author's interest in mentioned issues.

The article states that the result of interpretation in the process of enforcement of legal rules has a significant influence on resolving of cases. It is emphasized that interpretation will be fair if its three components are fair: the interpretative process, its result and the legal material to be interpreted. One of the criteria for evaluating the interpretation results is determined by the principle of its understandability, which offers to be understood as a basis that reflects the quality of the explanation and is defined as the requirement to exclude contradictions and different interpretations and the same

normative provisions, as well as to establish a clear understanding of the meaning of the interpreted norm and a clear defining of the behavior of its addressee.

The author presents different approaches to defining the types of results of legal norms interpretation, depending on the particular structure of a particular social condition and on the subjects of interpretation.

The article also deeply analyzes the approaches of legal scholars to defining the legal nature of the results of interpretation.

Significant attention is paid in the paper to the question on disclosure of the legal nature and features of interpretative acts, which are a variety of legal acts. The question arises on the possibility of considering the mentioned acts as sources of law.

The author also paid attention to the question of creating as a result of the specification of the law the interpretation precedents by courts while the formulation of legal provisions capable of improving the legislation. For this purpose, the views of legal scholars on the ratio of "precedents of interpretation" (precedent provisions) and legal norms are given. The positions of scientists who support the idea of equating "precedents of interpretation" and legal norms and the possibility in the most complex cases in the motivating part of the court decision to make references not only to the rules of law, but also to acts of casual interpretation are analyzed. An example of the court practice of our country on the complexity of understanding and implementation of these principles is given.

Thus, in the paper the result of the interpretation is considered as clarification of the true content, enshrined in the written legal acts and issued as a result acts of interpretation or interpretative acts, which are a type of legal acts. The paper gives the author's interpretation of the issue discussed in the article. But taking into account the level of debate on the mentioned classification, this question remains as a direction for further research.

Key words: interpretation, result of interpretation, interpretative act, court interpretation, precedents provisions.